Կոնդակ օրհնութեան և միխիթարութեան Ստեփանոսի Գրիգորեան Այվազեանց բաղուեցւոյ, վասն նուիրաբերութեան 400 ռուբ. ի յիշատակ հանգուցեալ հօրն։

ՍԻՆՕԴԻ ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

Յունվարի 14-ին Սինոդը լսեց աղգիս Վեհափառ Հայրապետի անցեալ տարուայ Դեկտեմբերի 29-ին տուած № 1421 կոնդակը և որոշեց ազատ համարել Սինոդի հաւատարմատար պ. Քեալեանցին համաձայն իւր խնդրանաց, վճարել նրան հասանելի ռոճիկն՝ հաշուելով անցեալ տարուայ Յուլիսի մէկից մինչև ներկայ տարուայ Յունվարի վերջը. Վեհափառ Հայրապետի անձնական գործերի և յանձնարարութիւնների համար վարձել ժամանակաւորապէս փաստաբան պ. Դարեգին Ենդիբարեանցին և կրելիք պայմանագրի մէջ մտցնել նրա տարեկան վարձատրութեան և ճանապարհածախսի չափը։

Սինոդն իւր՝ անցեալ տարուայ Նոյեմբերի 5-ին կայացրած օրագրով որոշել էր լուծել տիկին Շուշանիկ Նուբարեանի ամուսնութիւնն և իրաւունք էր տուել նորից ամուսնանալու։ Յունվարի 23-ին լսեց այս առթիւ պ. Պրոկուրորի տուած բողոքն ու որոշեց հրամայել՝ ի կատար ածել իւր նախկին վճիռն և անհետևանք թողեց յիշեալ բողոքը։

Յունվարի 26. Սինոդը որոշեց անհետևանք թողնել Գօրի քաղաքի ծխատէր հանգուցեալ տէր Գրիգոր քահանայ Փանեանցի այրու խնդիրն, որով Գէորգ քահանայ Մեհրաբեանից պահանջում էր 70 ռուբլի՝ իբրև իրեն հասանելի բաժնի մնացորդ՝ իւր հանգուցեալ ամուսնու եկամուտներից։

Նոյն թուին որոշեց մերժել Երևանի կոնսիստորիայի միջնորդութիւնը Ղարամահմադ գիւղի վրայ Ոսկան տէր-Պետրոսեանցին քահանայ ձեռնադրելու մասին։

Նոյն թուին, Սինոդը լսելով տէր կառավարչապետի

անցեալ տարուայ Դեկտեմբերի 20-ից ուղարկած № 17314 գրութիւնը Թամամլու գիւղի եկեղեցու շինութիւնը բարձրագոյն հրամանաւ թոյլատրուած լինելու մասին, որոշեց հրամանագրել այս մասին Երևանի կոնսիստորիային և վերադարձնել աղօթատան յատակագիծը։

Յունվարի 28-ին Սինոդը որոշեց կարճել Թադէոս Ղայթանջեանի ամուսնալուծութեան գործը՝ խնդրատուի մահուան պատճառով։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց լուծել Սոֆիա Դարչոյեանի և Տիգրան Յարութիւնեանի ամուսնութիւնը և իրաւունք տուեց Սոֆիային նորից ամուսնանալ։

Յունվարի 30-ին Սինոդը որոշեց լուծել Նատալիա Ղուլեանի և Եամիր Երիգորեանի ամուսնութիւնը՝ վերջնիս անյայտ բացակայութեան պատճառով և թոյլատրեց Նատալիա Ղուլեանցին նորին ամուսնանալ։

Նոյն թուին Սինոդը ոչինչ հիմք չըգտնելով Մարիամ Դաբրիէլեանի և Յովհան Մելիք Մուրադեանի ամուսնալուծութեան համար, որոշեց մերժել Մարիամ Դաբրիէլեանի խնդիրն այս մասին։

Փետրուարի 4-ին Սինոդը որոշեց մերժել Ղարաբաղի կոնսիստորիայի միջնորդութիւնը Հաղբատի գերեզմանատնից Նուշի փոխադրելու հանգուցեալ Եւգինէ Իսրիթբէկեանի դիակը։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց մերժել իշխան Բարաթովի առաջարկութիւնը Հաղբատի վանքի կալուածքի վերաբերեալ վէճը խաղաղութեամբ վերջացնելու իշխանի առաջարկած պայմաններով և հրամայեց Վրաստանի և Իմերէթի կոնսիստորիային՝ յանձնել գործն երդուեալ հաւատարմատար պ. Բալանթարեանին՝ դատաստանական կարգաւ պաշտպանելու հոգևոր իշխանութեան շահերը։

Նոյն թուին Սինոդը լուծեց Աննա Դաւթեանի և Վարդան Խոջայեանի ամուսնութիւնը՝ Վարդանի անհաւատարմութեան պատճառով և թոյլատրեց Աննա Դաւթեանին նորից ամուսնանալ։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց դիմել տէր կառավարչապետին Երևանի գաւառի Թաղա-գիւղի եկեղեցու շինութեան թոյլտուութեան համար։

Փետրվարի 11-ին Սինոդը որոշեց դիմել նոյն ձևով Սուրմալուի գաւառի Կողբ գիւղում Եղնիկ Կողբացու դերեզմանի վրայ շինուելիք եկեղեցու թոյլտուութեան համար։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց կարճել Մկրտիչ Կարապետեանի և Նուշանիկ Աւագեանի ամուսնալուծութեան գործը՝ նրանց օտարահպատակ լինելու պատճառաւ և ներկայացնել այն Վեհափառ Հայրապետին ի բարեհաճ տնօրինութիւն։

Փետրվարի 13-ին Սինոդը, լսելով Տ. Տ. Մատթէոս և Բարկէն վարդապետների կատարած քննութիւնները Թիֆլիզի կուկիոյ ս. Աստուածածնայ եկեղեցու վերջին երկու երեսփոխանների պաշտօնավարութեան մասին, որոշեց նախ՝—որովհետև կատարած երկու քննութիւններից պարզապէս ապացուցուում են այդ եկեղեցու նախկին երեսփոխան Եսայի Աբրահամեանի մասին եղած մեղադրանքներն ու ներկայ երեսփոխան ինժիներ Նիկողայոս Գրիգորեանի անմեղութիւնն, ուստի նրանցից առաջինին՝—Եսայի Աբրահամեանին՝ եկեղեցական փողերն իւրացնելու պատճառով յանձնել մարմնաւոր իշխանութեան Թիֆլիզի նահանգական դատարանի դատախազի միջոցով քրէական գործ յարուցանելով նրա դէմ, և այդ բանի համար ուղարկել ուր հարկն է բոլոր կարևոր փաստաթղթերն։ Նիկողայոս Գրիգորեանի դէմ յարուցած գործը՝ նրա անմեղութեան պատճառով կարճել, որովհետև նրա վրայ բարդած մեղադրանքներից ոչ մինն ապացուցուած չէ. երկրորդ՝—որովհետև Սինոդի 1900 թուի Յունիսի 16-ին կայացրած № 612-ով հրամանագրած վճիռն Աղէքսանդր քահանայ Տէր Յովհաննիսեանցին երկամսեայ ապաշխարութեան ենթարկելու մասին գործադրուած չէ, ուստի պատուիրել Վրաստանի և Իմերէթի կոնսիստորիային՝ շուտով ի կատարածել այդ հրամանը, որովհետև քահանան անտեղի զրպար-

տել և անիրաւացի անպատուել է Նիկողայոս Գրիգորեանին, և նրան գող և եկեղեցի կողոպտող է անուանել։

Նոյն թուին որոշեց ի կատար ածել 1903 թուի Դեկտեմբերի 17-ին կայացրած օրագիրն՝ Արշակ Քոթոյեանցի և Եղիսաբէթ Խումեանցի ամուսնալուծութեան մասին, որով Արշակ Խումեանցին թոյլատրուել էր նորից ամուսնանալ, և անհետևանք թողնել այս առթիւ պ. Պրոկուրորի ներկայացրած բողոքը։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց լուծել Միքայէլ Ցարուբիւնեանի և Սաթենիկ Ցակովբեանի ամուսնութիւնը՝ Միքայէլի անհաւատարմութեան պատճառով և իրաւունք տուեց Սաթենիկ Ցակովբեանին նորից ամուսնանալու։

Փետրվարի 18 Սինոդը լսեց Գանձակի քննչի № 164 գրութիւնը Փետրվարի 9-ից, որով խնդրել էր Գանձակի Հոգևոր Կառավարութեան գանձապահ Սիմէոն քահանայ տէր Խաչատրեանի օրինազանցութեան վերաբերեալ Սինոդում գտնուած գործը, ուստի որոշեց ուղարկել այն պ. քննչին և խնդրել, որ քննութիւնից յետոյ՝ գործը կըրկին վերադարձնի Սինոդ։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց լուծել Ոթոն տէր Պետրոսեանի և Հռիփսիմէ Մարտիրոսեանի ամուսնութեան գործն՝ ամուսական անհաւատարմութեան պատճառով և Հռիփսիմէ Մարտիրոսեանին տուեց նորից ամուսնանալու իրաւունք։

Փետրվարի 20-ին Սինոդը ոչ մի հիմք չըգտաւ և որոշեց մերժել Խաչատուր և Վարսենիկ Բարսեղեանների ամուսնալուծութեան խնդիրը։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց Կարսի Հոգևոր Կառավարութեան ներկայացրած տեղական ժողովրդի համախոսական խնդիրը Խաչատուր տէր Գրիգորեանին քահանայ ձեռնադրելու մասին վերադարձնել Կարսի Տ. Նահանգապետին և որովհետև համախոսականը սորագրուած և վաւերացրած չէ Հոգևոր Իշխանութեան ներկայացուցչի

կողմից, ուստի խնդրել նորին գերազանցութեան, որ բարեհաճի ստուգել տալ եղած ստորագրութիւնները և եթէ ոչ մի օրինական արգելք չկայ Խաչատուր տէր Գրիգորեանի քահանայանալու դէմ, բարեհաճի այդ մասին տեղեկագրել Սինոդին։

Նոյն թուին Սինոդը որոշեց մերժել Եփրեմ Շահնազարեանի կրկին ամուսնանալու խնդիրը՝ նրա ապօրինի կենակցութեան պատճառով և թոյլատրեց նրա կողակից Մարգարիտ Շահնազարեանցին նորից ամուսնանալ։

Նոյն թուին որոշեց լուծել Յովհաննէս Ուլուխանեանցի ամուսնութիւնը և թոյլատրեց նրա կնոջ Մարիամ Ուլուխանեանցին՝ նորից ամուսնանալ։

Փետրվարի 27 Սինոդը որոշեց հետևեալը.—

Նախ, Երևանի նահանգական դատարանի 1901 թուի Նոյեմբերի 15-ին Սինոդ ուղարկած խնդրանաց համաձայն Քեռափանակ գիւղի տէր Գրիգոր քահանան պէտք է ենթարկուէր երկամսեայ եկեղեցական ապաշխարութեան, այն ինչ կատարուած քննութիւնից երևաց, որ յիշեալ վճիռը չի գործադրուած և Գրիգոր քահանան մի օր միայն մնալով իրեն ապաշխարութեան համար որոշուած վայրում՝— Անոյ վանքում, փախել է այնտեղից, երկրորդ. որովհետև Անոյ վանահայր Միքայել վարդապետն անստոյգ տեղեկութիւն է տուել Աղէքսանդրապոլի Հոգևոր Կառավարութեան, իբրև թէ Գրիգոր քահանան վերջացրել է իւր երկամսեայ ապաշխարութիւնը, ուստի հանդիմանութիւն կարդալ նրան թեմական իշխանութեան միջոցաւ։

Երրորդ. ի նկատի ունենալով, որ Գրիգոր քահանայի գործած յանցանքների մեծ մասը Սինոդը գտնում է մարմնաւոր իշխանութեան իրաւասութեան և քննութեան ենթակայ, ուստի ամբողջ գործն ուղարկել Երևանի Կոնսիստորիային և պատուիրել, որ քահանան յանձնուի մարմնաւոր իշխանութեան և այժմեանից խստաւ դաղարեցնելով՝ մինչև դատավարութեան վերջն՝ աքսորել Սևան, որի մասին և տեղեկութիւն տալ Սինոդին։ Գրիգոր քա-

հանայի ծխականներին հովուելու գործն էլ յանձնել մի այլ քահանայի և պատուիրել, որ ստացուած եկամուտի $^{2}/_{3}$ մասն յանձնի պատժուած քահանայի ընտանիքին, իսկ $^{1}/_{3}$ մասը վերցնի հովուող քահանան։ Գրիգոր քահանային մարմնաւոր իշխանութեան յանձնելու մասին տեղեկութիւն տալ Երևանի նահանգական դատարանին՝ նրա № 2294 գրութեան համաձայն։

Նոյն թուին Սինոդը լսեց Վրաստանի և Իմերէթի Կոնսիստորիայի յայտարարութիւնը, որով հարցնում էր, թէ արդեօք այս տարի՝ եկեղեցական կալուածների գրաւումից յետոյ էլ պէտք է կազմուին և ուղարկուին սովորական տեղեկագրերը։ Սինոդը որոշեց շրջաբերականով հրամայել բոլոր կոնսիստորիաներին, որ անցեալ տարիների ձևով կազմեն եկեղեցական գոյքի, կալուածների և պաշտօնեաների վերաբերեալ սովորական տեղեկագիրն ու մաքրուր արտագրած ուղարկեն Սինոդ. Երևանի, Շամախու, Ղարաբաղի, Վրաստանի և Իմերէթի՝ կոնսիստորեաներն ուղարկելու են—երեք երեք օրինակ, իսկ Աստրախանի և Բեսսարաբիայի կոնսիստորեաներից՝—երկու երկու օրինակ՝ առանց ստորագրութիւնների։

Նոյն թուին Սինոդը լսեց Երևանի նահանգական կառավարութեան № 1638 գրութիւնն անցեալ տարուայ Նոյեմբերի 25-ից, որի հետ ուղարկել էր կառավարիչ Սենատի հրամանը և համաձայն 1892 թուին հրատարակած օրէնսգրքի երկրորդ հատորի 530 յօդուածի որոշեց առանձին շրջաբերականով յայտարարել բոլոր ստորադրեալ հիմնարկութիւններին և պաշտօնեաներին, որ Պրիամուրեան շրջանի գեներալ նահանգապետութիւնից և Կվանտուն թերակղզուց կազմուած է առանձին Փոխարքայութիւն։

Փետրվարի 25-ին Սինոդը որոշեց լուծել Երևանի դաւառի Թոխանջալու գիւղացի Եղիսաբէթ Օհանեանի և

Ալէքսան Հախվերդեանի պատկը կնոջ անհաւատարմութեան պատճառով և թոյլատրեց Ալէքսանին նորից ամուսնանալ։

Նոյն թուին Սինոդը քննելով 1902 թուի Յունվարի 31-ին Նուխուայ Հոգևոր Կառավարութեան կայացրած արձանագրութիւնն և դատաստանական քննիչի ձեռքով կատարած քննութիւնն, եկաւ այն եզրակացութեան, որ Յովհաննէս քահանայ տէր Աւագեանը Յունվարի 31-ին Հոգևոր Կառավարութեան առեանում խօսքով անպատուել է իւր անմիջական իշխանաւոր և Նուխուայ փոխանորդ Տ. Սահակ վարդապետին մանաւոր խօսակցութեան և ոչ թէ պաշտօնավարութեան ժամանակ, հետևապէս Յովհաննէս քահանան պատասխանատուութեան պէտք է ենթարկուի պատժական օրինաց I մասի 394 յօդուածի համաձայն։ Իւր այս եզրակացութեան մասին Սինոդը որոշեց յայտնել Գանձակի նահանգական դատարանի պ. Պրոկուրորին և վերադարձնել ամբողջ քննական գործը։

Նոյն թուին Սինոդը լսեց Երևանի նահանգական կառավարութեան գրութիւնը, որի հետ ուղարկուած էր սոյն տարուայ Յունվարի 27-ին հրատարակած բարձրագոյն հրովարտակը պատերազմ յայտարարելու մասին և որոշեց թարգմանել այն հայերէն և ուղարկել բոլոր ստորադրեալ հիմնարկութիւններին ու պաշտօնեաներին՝ եկեղեցիներում կարդալու և ժողովրդին յայտարարելու։

Փետրվարի 25-ին Սինոդը լսեց Ներքին Գործոց պ. Նախարարի № 6330 գրութիւնը Դեկտեմբերի մէկից, որի բովանդակութիւնն է հետևեալը.—

1902 թուի Յունիսի 3-ին բարձրագոյն հաստատուած կանոնադրութեան 132-դ յօդուածը ապօրինի զաւակների գրութեան բարելաւութեան համար, որով փոխուեց քաղաքական օրէնքների ժողովածուի 132-դ յօդուածը (ժողովածու օրինաց X հատոր մասն առաջին) որոշել է, որ բոլոր մանուկներ՝ 1) որոնք ծնուած են ամուսնութիւնից առաջ, 2) ապօրինի կենակցութիւնից, 3) ամուսնու մահուանից,

կամ՝ ամուսնալուծութիւնից, կամ ամուսնութիւնն անվաւէր համարելուց յետոյ, երբ մինչև մանկան ծնունդն անցած է 306 օրուանից աւելի, պէտք է կոչուին արտաքոյ ամուսնութեան ծնուած։ Ի նկատի առնելով, որ յիշեալ բարձրագոյն հրամանի և գործող օրէնսդրութիւնների հիման վրայ վերացրած է երեխաներին «ապօրինի» կոչելու սովորութիւնը և նախարարութեան մէջ եղած միջնորդութիւնների համաձայն՝ խնդրում է վերացնել մետրիքական մատեաններում «ապօրինի» բառի գործածութիւնն և այդ ձևով արձանագրելու սովորութիւնը, ես կարևոր եմ համարում բացառել ի հրահանգութիւն այն անձանց, որոնք վարում են յիշեալ մատեանները, որ արտաքոյ ամուսնութեան ծնուած մանուկներին պէտք է արձանագրել մատեաններում իրենց մայրերի անունով առանց «ապօրինի» բառը մոցնելու։ Այսպէս և մանուկների անունները մատեանում արձանագրելիս, երբ նրանց հայրերն անյայտ են, ծնողների անուան յատկացրած սիւնեակում պէտք է նշանակել միայն, թէ «ծնողներն անյայտ են»՝ առանց «ապօրինի» բառն աւելացնելու։ Վերոյիշեալներն առաջարկում եմ Հայ Լուսաւորչական Էջմիածնի Սինոդիդ ի հրահանգութիւն»։

Հրամայեցին. տէր Նախարարի գրութեան պատճէնները ուղարկել Ռուսահայոց բոլոր կոնսիստորիաներին ի հրահանգութիւն և ի կատարումն։

Յունվար և Փետրվար ամիսներին Սինոդը քահանայութեան արժանի գտաւ տասնվեց յիշատակած անձերին և որոշեց դիմել համապատասխան նահանգապետներին՝ նրանց հոգևոր կոչման մէջ ընդունելու թոյլտուութեան համար.—

Կոստանդին տէր Սարգսեան Ամալեանին՝—Զիբրայիլի գաւառի Յոր գիւղի համար, Ստեփան տէր Առաքելեան տէր Մարտիրոսեանին՝—Ճամախու գաւառի Հնդար գիւղի համար, Խաչատուր տէր Գալատեանին՝ Կարսի նահանգի Զոչի գիւղի համար, Յովակիմ տէր Ներսիսեան Փիրվերդեանին՝—Ճամախու գաւառի Փիրվերդի գիւղի համար, Արամ

Աբիտոնեան Սարուխեանցին՝—Շուշուայ գաւառի Սէյդաշէն գիւղի համար, Պօղոս Պերջանեանցին՝ Կարսի նահանգի Ծպնի գիւղի համար, Միքայէլ Զաքարեանցին՝—Ղարաբաղի Նորագիւղի համար, Պապ Տէր Գրիգորեանին՝—Զանգեզուրի գաւառի Մաղրա գիւղի համար, Խաչատուր տէր Ներսիսեանին՝—Էջմիածնի գաւառի Բաշաբարան գիւղի համար. Բաղալ Տէր Սիմէոնեանցին՝—Գանձակի նահանգի Ղարաքլիսա գիւղի համար, Արիստակէս Գալստեանցին՝—Երևան քաղաքի ս. Զօրավար եկեղեցու համար, Թէոդորոս Կարապետեանցին՝—Երևանի նահանգի Շարուր-Դարալագեազի գաւառի Քէշիշքեանդ գիւղի համար, Գրիգոր տէր Յովհաննիսեան Առաքելեանին՝—Գանձակի նահանգի Հղորդ գիւղի համար և Համբաձում տէր Գէորգեանցին՝—Երևանի նահանգի Աղէքսանդրապոլ քաղաքի համար։

ԱՐԱՐԱՏԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

Ազգիս Վեհափառ Ծերունազարդ Հայրապետն անցեալ Մարտ ամսի 10-ին բարեհաճեց մի ծանր՝ բայց եւ հէնց այդ պատճառով շատ քաղցր պարտականութիւն դնել մեզ վերայ եւ յանձնեց Արարատի խմբագրութեան դժուարին գործը։

Թէ ինչ կըկարողանանք անել մեր կրօնական—պաշտօնական այդ միակ ամսագրի համար, թէ ինչ չափով գոհացնել կըկարողանանք Արարատի ընթերցողներին, դրա մասին առաջուց ոչ մի խօսք չենք ուզում՝ ասել, որովհետեւ գործն ինքնին պէտք է խօսի եւ տրամադրի շրջապատողներին յօգուտ կամ՝ ի վնաս այդ գործունէութեան։

Դժուարին է խմբագրական գործը, բազմատեսակ են ընթերցողների եւ Հոգեւոր Դիւանութեան պահանջներն այդ ամսագրի վերաբերութեամբ եւ բոլորն էլ իրաւացի։ Այդ բոլոր պահանջներին բաւարարութիւն տալու համար